

Broedgeval van Boomvalk *Falco subbuteo* in de stad Utrecht

Tim van Nus

In de zomer van 2002 woonde ik in de wijk Majellapark in Utrecht-West. De noordkant van deze wijk grenst aan het spoor richting Rotterdam. Vanuit Station Utrecht Centraal gezien splitsen er twee sporen richting het westen (Rotterdam en Amsterdam). Tussen deze trajecten bevindt zich een rangeerterrein van c. 2 km lengte en 400 m breed. Het is inmiddels buiten gebruik, en is omgeven door bebouwing. Het terrein wordt niet meer onderhouden, waardoor er zich een interessante plantengroei kan ontwikkelen, met onder meer pionierssoorten als riet, schietwilg, braam en berk. Ook vond ik hier de uitwerpselen van een vos.

Broedplaats

Begin zomer 2002 zag ik regelmatig Boomvalken boven de wijk vliegen. Door mijn activiteiten bij de Roofvogelwerkgroep Zwolle heb ik aardig wat ervaring opgedaan met deze soort. Ik ging er daarom vanuit dat er boven mijn wijk werd gejaagd en dat er mogelijk gebroed werd ten westen van de A2. Dit is ogenschijnlijk een ideaal boomvalkgebied: veel grasland met een enkele bomenrij en hoogspanningsmasten.

Ik keek dus mooi op toen ik eind juli het braakliggende terrein bezocht en werd verwelkomd door de luide bedelroep van drie pas uitgevlogen boomvalkjongen. De jongen zaten op twee lampen te wachten op een prooi van één van de ouders en hadden het nest waarschijnlijk 2-4 dagen ervoor verlaten. Enkele dagen later vond ik het gebruikte nest. Het was een oud nest van een zwarte kraai in een rij schietwilgen, op 9.5 m hoogte (Foto 1). Het bevond zich op 30 m van een oude loods.

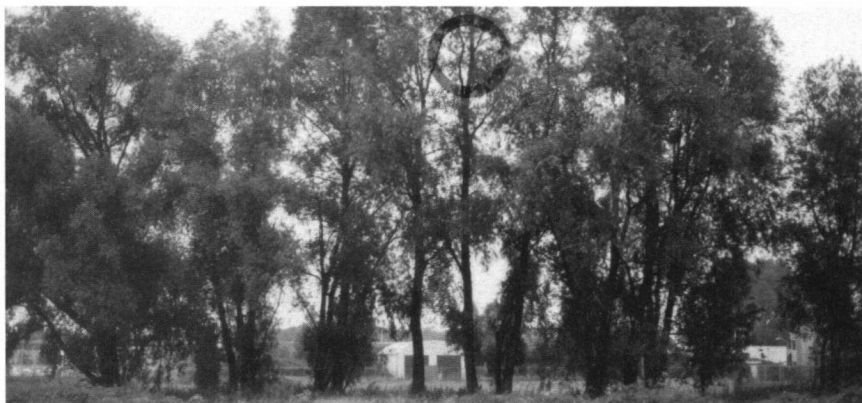

Foto 1. Nest in schietwilg voor de witte loods, Utrecht, augustus 2002 (Tim van Nus). *Nest in willow in front of white building.*

Prooien

Aangevoerde prooien werden meestal geplukt in de dode kruin van een boom zo'n 40 m van het nest (Foto 2). Hieronder vond ik het grootste deel van de prooien. Ook het schietwilgenrijtje waarin het nest zat, werd gebruikt om prooien in te plukken. Het kostte me heel wat moeite om alle prooiresten te verzamelen en op naam te brengen (Brown *et al.* 1997). Doordat de wind er makkelijk vat op kreeg, lagen de overblijfselen van de prooien wijd verspreid. Uiteindelijk kon ik de volgende prooijist opstellen (Tabel 1).

Foto 2. Dode boom waarin veel van de aangevoerde prooien werden geplukt, Utrecht, augustus 2002 (Tim van Nus). *Dead tree, used as plucking site by the Hobbies.*

Tabel 1. Prooien van een boomvalkpaar in hartje Utrecht, zomer 2002. *Identified prey items of a Hobby pair in the city of Utrecht, summer of 2002.*

Soort <i>Species</i>	Aantal <i>Number</i>
Gierzwaluw <i>Apus apus</i>	6
Oeverzwaluw <i>Riparia riparia</i>	2
Witte Kwikstaart <i>Motacilla alba</i>	2
Heggenmus <i>Prunella modularis</i>	1
Fitis/Tijftjaf <i>Phylloscopus trochilus/collybita</i>	1
Bonte/Grauwe Vliegenvanger <i>Ficedula hypoleuca /Muscicapa striata</i>	1
Huisumus <i>Passer domesticus</i>	3
Vink <i>Fringilla coelebs</i>	1
Grasparkiet (blauw) <i>Melospittacus undulatus (blue)</i>	1

De gierzwaluwen waren boven de stad in groten getale te vinden. De oeverzwaluwen zijn mogelijk bij een kolonie 3.5 km verderop, net buiten de stad, langs de A2 gevangen. De grasparkiet zal waarschijnlijk ontsnapt zijn, en vormde met zijn opvallende verenkleed een makkelijk prooi.

Prooiverdracht

Nadat de jongen geheel vliegvlug waren, werden de prooien door de ouders in de lucht overgedragen. Dit tafereel kon ik regelmatig vanachter mijn bureau observeren. Eenmaal zag ik hoe een jong zo'n acht seconden onder een oudervogel met prooi bleef hangen. Het volwassen dier hield de vleugels wijd uitgespreid en samen zakten ze zo tot enkele meters boven de daken.

In deze periode zaten de jongen vaak te wachten op de peilers van de bovenleiding van het spoor (Foto 3). Wanneer er een trein onder hen doorreed, vlogen ze op en gingen dan een paar pijlers verderop zitten.

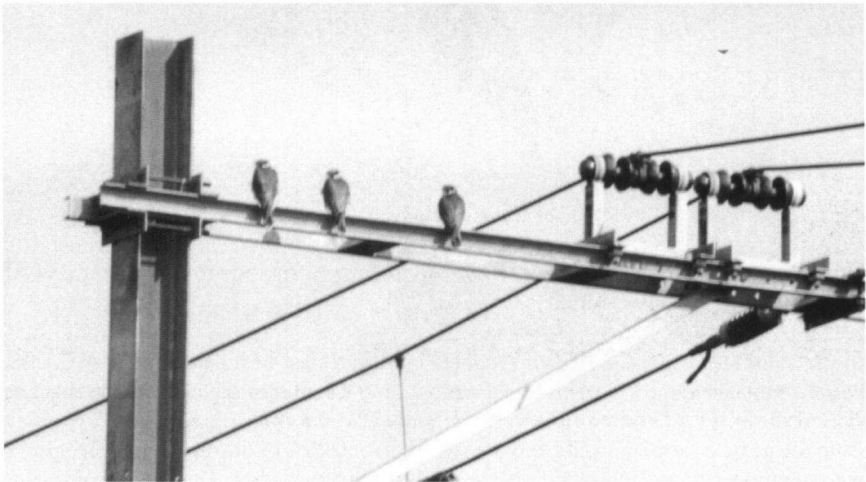

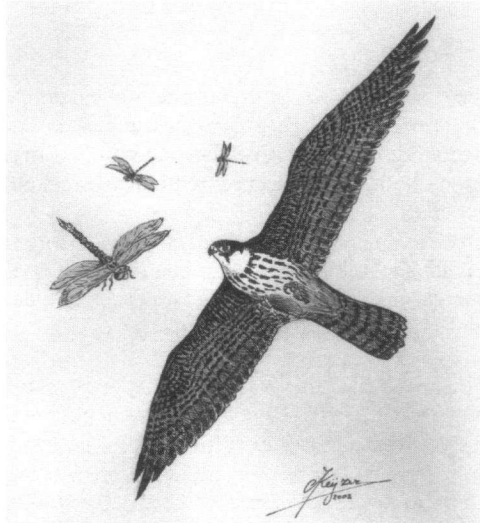
Foto 3. Drie uitgevlogen Boomvalken op een traverse langs het spoor, Utrecht, augustus 2002 (Tim van Nus). *Three fledgling Eurasian Hobbies waiting for food.*

Enkele malen zag ik Buizerds *Buteo buteo* en Torenvalken *Falco tinnunculus* door de Boomvalken verjaagd worden. Deze bezoeken het terrein geregeld, vermoedelijk vanwege het muizenaanbod.

Toekomst

Of er op het terrein eerder Boomvalken hebben gebroed, is mij niet bekend. Aangezien Boomvalken vaak nabij de broedplek uit het vorige jaar broeden, lijkt mij de kans groot dat ze in het jaar 2003 weer een poging zullen wagen. Er zijn genoeg oude nesten zwarte kraaien te vinden. Nadelig is wel de bouw van nieuwe opslagloodsen

vlak achter de nestplek. Ook is er een plan voor een nieuw station 'Utrecht Majella', precies op het mooiste stukje natuur van Utrecht.

Op libel jagende Boomvalk (J. Keizer).

Summary: Eurasian Hobby *Falco subbuteo* breeding in the city of Utrecht

In the summer of 2002, a pair of Hobbies bred in a nest of a Carrion Crow *Corvus corone*, situated some 9.5 m high in a willow, in the centre of the city of Utrecht. The site consisted of a deserted railway switchyard (2000 x 400 m), some 2-3 km away from the nearest farmland and from the suburban outskirts of the city. Three fledglings were recorded in late July. Underneath several plucking posts, 18 prey remains of 9 bird species were collected (Table 1), of which a third consisted of Swifts *Apus apus*, an abundant breeding bird in Utrecht.

Literatuur

- Brown R., Ferguson J., Lawrence M. & Lees D. 1987. Vogelsporen. Tirion, Baarn.
Chapman A. 1999. The Hobby. Arlequin Press, Chelmsford.
Kamp M. & Kamp B. 2001. Broedgeval van een Boomvalk *Falco subbuteo* boven een tennis-complex. De Takkeling 9: 76-77.
Nie H. de 1963. Honderd uur bij een boomvalkenpaar. Vogeljaar 11: 88-91.

Adres: Spoorwegstraat 59, 6828 AN Arnhem.